

HELENA CHALUPOVÁ, REVENANTI V ČESKÉM RANĚ NOVOVĚKÉM PROSTORU SE ZŘETELEM K EVROPSKÉMU KONTEXTU

Disertační práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2023, 180 stran

Vyjádření vedoucí disertační práce

Helena Chalupová si za téma své disertační práce zvolila neotřelou problematiku raně novověkých revenantů, která už ze své podstaty vyžaduje interdisciplinární uchopení. Jde o fenomén, jehož historické ukotvení se integrálně prolíná s etnologickými, folkloristickými, kulturně antropologickými i literárně historickými souvislostmi i s dějinami mentalit a dějinami emocí. Mimořádná badatelská atraktivita tématu je nepřímou úměrnou obtížnosti jeho komplexního uchopení. S tím se však autorka vyrovnala úspěšně a s imponující znalostí rozsáhlé pramenné matérie, a rovněž s dobrou orientací v relevantní odborné literatuře. Svůj výzkum navíc zdárně zasadila do dobového kontextu zohledňujícího situaci v dalších zemích evropského kontinentu.

Výsledkem je inovativně pojatá disertace, jejíž autorka prokázala nejen schopnost zvolit si originální téma a systematicky ho prozkoumat, ale také napsat výsledné pojednání svižným stylem a čtivým jazykem. Helena Chalupová je mimořádně nadaná vypravěčka, což není u mnoha studentů doktorského studia samozřejmostí; oceňuji to tím spíše, že jsem měla možnost vést kromě její disertace už její bakalářskou a diplomovou práci a sledovat tak její vědecké i autorské zrání. Kromě nadstandardních publikačních aktivit během celého doktorského studia se Helena Chalupová v průběhu let úspěšně etablovala v rámci historické obce i svou účastí na řadě konferencí a v neposlední řadě i jako úspěšná pedagožka. Dnes patří mezi respektované osobnosti nejen z řad historiků a historiček své generace, ale i jako jedna z reprezentantek českého výzkumu raného novověku obecně.

Kromě úvodu, bilance dosavadního bádání, charakteristiky pramenné základny, nastínění cílů a metod, závěru, seznamu použitých zdrojů a několika vhodně zvolených příloh tvoří předloženou disertaci čtrnáct kapitol, vesměs (ale ne ve všech případech) rozdělených na další podkapitoly. Toto členění práce je účelné a přehledné, umožňující rozvinout do hloubky ty okruhy, které to vyžadují (strašidelné domy, mše duchů atd.), a naopak stručněji pojednat o těch, které lze pojmut méně strukturovaně (revenanti a hledání pokladů atd.). Kombinace

těchto přístupů nabízí dynamický obraz zkoumané problematiky, promyšleně mapující její stěžejní i dílčí aspekty.

Ve srovnání s tradičními disertačními pracemi, předkládanými na Ústavu českých dějin FF UK k obhajobě, se studie Heleny Chalupové o raně novověkých revenantech vymyká obvyklým standardům důrazem na nikoli jen proklamované, ale faktické mezioborové uchopení tématu. Bylo by jistě možné tento přístup ještě dále rozvíjet např. důkladným zohledněním možných psychohistorických či historicko antropologických přesahů, které strach ze smrti a z mrtvých vracejících se do světa živých přináší, stejně jako propracovanějším srovnáním prostoru (katolické versus nekatolické prostředí) a času (starší „zakouzlené“ versus mladší „odkouzlené“ etapy zkoumaného období). Tyto a jistě i mnohé další varianty zkoumání revenantské tematiky zůstávají výzvou a inspirací pro budoucí bádání, pro něž studie Heleny Chalupové vytvořila kvalitní základy. Jde ostatně o téma mimořádně atraktivní nejen pro badatele ochotné utkat se s tímto mnohvrstevnatým fenoménem vzpírajícím se jednoduchým interpretacím, ale také o téma s obrovským potenciálem přesahu mimo ryze odbornou sféru, uvážíme-li oblibu revenantských motivů v krásné literatuře, ve výtvarném umění či ve filmové tvorbě. I tento „druhý život“ (či možná „třetí život“?) nejen raně novověkých revenantů představuje svébytné badatelské téma, které se může stát velmi nosnou cestou pro ty historiky či historičky, které se rozhodnou Helenu Chalupovou v jejím průkopnickém výzkumu následovat.

Jako vedoucí této disertační práce mám připomínky prakticky jen k občasným překlepům, pravopisným chybám a nepřesnostem v některých odkazech. Rovněž obrazová příloha mohla být obsáhlejší a ještě výstižněji dokumentující zkoumané fenomény. To ale nijak významně nenarušuje kvalitu z hlediska volby tématu i úrovně zpracování vysoce nadstandardní studie, která si nepochybně zaslouží brzké vydání v monografické podobě. Disertační práce Heleny Chalupové splňuje nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací, a proto ji **doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení prospěla.**

V Praze dne 9. ledna 2024

Doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.